

MÄTÄJOEN TALIN ALUEEN TALKOOKUNNOSTUKSET

Vuosiraportti 2024

Kuusitoista vuotta vapaaehtoistyötä erittäin uhanalaisen meritaimenen hyväksi

Mereltä palanneet taimenet kudulla syksyllä 2024. Naaras kaivaa kutupesää ja koiras vartioi
kuva Mika Järvinen

Helsingin perhokalastajat ry:n työn tuloksena on Mätäjoella, Helsingin Talissa vankka, luontaisesti lisääntyvä taimenkanta. Valtakunnallisesti erittäin uhanalainen meritaimen on kotiutunut kilometrin pituiselle jokiosuudelle ja on siellä valtalaji. Tulosten saavuttamiseksi on tehty paljon työtä. Tänäkin syksynä kunnostettiin kutupaikkoja ja poikasalueita, jotta taimen sekä koko virtavesiluonto voisi Mätäjoella entistäkin paremmin.

Talkookunnostukset ja tapahtumat vuonna 2024

Kesäkuun alussa Helsingin perhokalastajat järjesti kaikille avoimen taimenkävelyn. Tarkoituksena oli myös löytää aiemmin keväällä kuoriutuneita taimenten poikasia. Sää ja olosuhteet suosivat. Leppeässä kesäillassa saimme ihailta erittäin uhanalaisen, uuden taimensukupolven pienpoikasia. Löysimme niitä paikoin runsaasti Mätäjoen matalista rantakivikoista, ilahduttavan paljon myös golfkentän tekokoskesta, vaikka siellä ei syksyllä 2023 havaittu taimenten kuteneen.

Mätäjoen taimennollikas,

kuva Janne Salomeri

Syyskuun viimeinen viikko on perinteinen talkooviikko, jolloin muun muassa taimenten kutupaikat laitetaan kuntoon. Maanantaina illalla 23.9. talkoili **Maanmittauslaitos**, tiistai-iltana **Geologian tutkimuskeskus**, keskiviikkona **Helen Oy** ja torstaina **Helsingin perhokalastajat ry**. Lauantaina 28.9. oli kaikille avoin talkootapahtuma, johon osallistui jälleen kolmisenkymmentä aikuista ja lasta.

Talkooväki yhteiskuvassa,

kuva Janne Passi

Arkitalkoissa vallitsi hyvä sää. Matala vesi helpotti huomattavasti töitä. Joesta poistettiin muun muassa mystinen kivipato, joka oli ”rakentunut” taimenten kutupaikan päälle, Pitäjänmäentien viereen.

Kutusoraikon päälle ilmestynyt kivipato, joka purettiin talkoissa

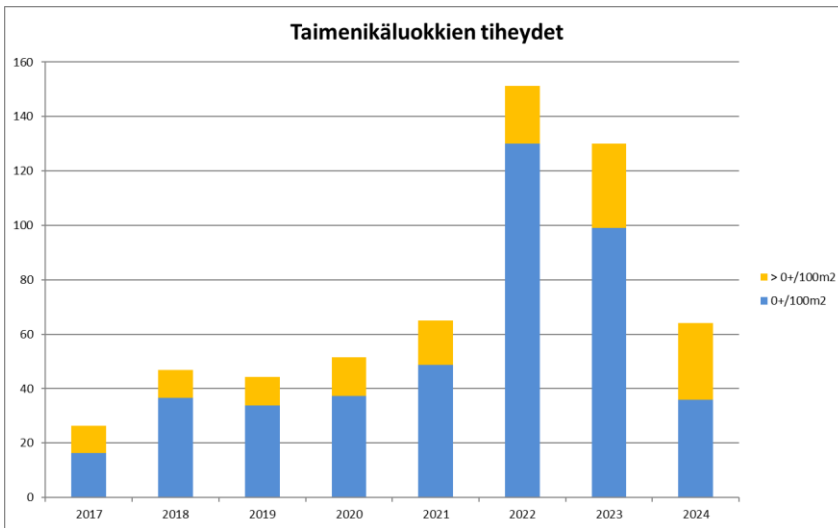
Torstai-iltana perhokalastajat vierailivat ylävirrassa **Virtavesien hoitoyhdistys Virhon** kutumana. Seura kivesi koskea sekä soraisti taimenille kaksi kutupaikkaa. Paikalliset taimenet ovat ottaneet uudet kutupaikat ilolla vastaan. Kosken niskalla oli lokakuussa ollut kudulla paljon taimenia.

Lauantaina koko kansan talkoissa joessa työskentely osoittautui mahdottomaksi. Puolentoista vuorokauden yhtäjaksoinen sade oli saanut joen tulvimaan yli äyräiden. Talkooväki joutui maatoihin. Soraistuksiin varattu iso sorakasa siirrettiin kahteen uuteen varastokasaan odottamaan tulevia talkoita. Maastosta kerättiin roskaa sekä roinaa useita säkillisiä. Golfkentän laitaan tilattu kivikasa siirrettiin myös joen penkalle odottamaan otollisempia olosuhteita

Sähkökoekalastukset

Lokakuun alussa tulivat **Virhon** puheenjohtaja **Jouni Simola** ja harjoittelija **Jaakko Hakala** suorittamaan koekalastuksen. Odotukset eivät olleet kovin korkealla, sillä syksyllä 2023 kuti huomattavasti vähemmän taimenia kuin kahtena edellisellä syksynä, jotka olivatkin huippuvuotia. Koekalastus tehtiin neljällä koealalla viidestä. Tulokset olivat parempia kuin pelättiin. Taimentiheydet olivat laskeneet, mutta olivat kahdella alalla kuitenkin hyviä, yli 80 ja yli 90 yksilöä aarilla. Heikoimmankin alan tiheys ylsi kohtalaiseen, 35 taimenta aarilla. Kokonaistulos oli tyydyttävä, keskimäärin 64 taimenta aarilla, samaa tasoa kuin historian kolmanneksi parhaana vuonna 2021. Vaikuttaa siltä, että taimenten poikasat löytävät Mätäjoesta melko hyvin suojaa ja ravintoa. Poikasalueiden rakentamiseen ja kunnostamiseen onkin panostettu jo pitkään.

Taimentiheydet laskivat huomattavasti edellisestä kahdesta vuodesta, mutta alhaisesta kutuparien määrästä huolimatta pysyivät kokonaisuutena tyydyttävällä tasolla.

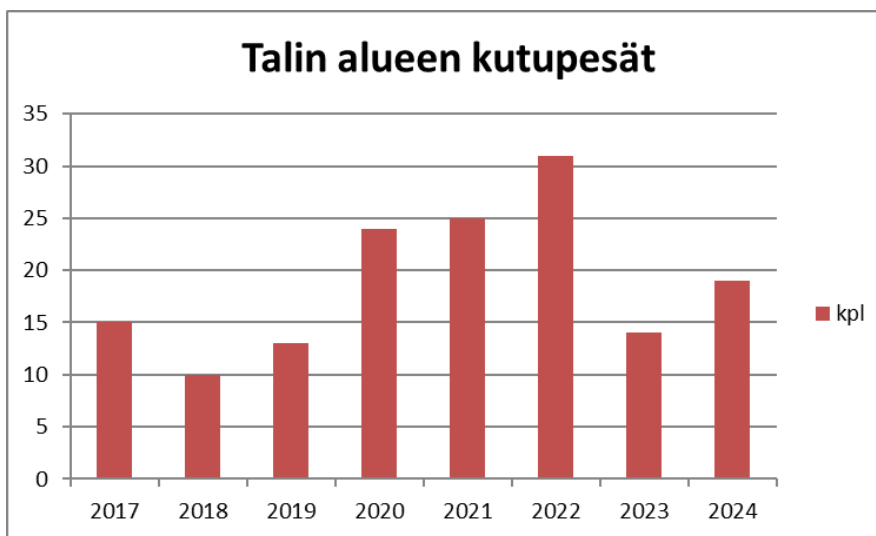
Taimenten kutu

Mereltä palannut taimenpari Mätäjoella marraskuussa 2024

kuva Mika Järvinen

Ensimmäiset kutuparit saapuivat soraikoille melko varhain, kahdeksas lokakuuta, jolloin mereltä palannut naarastaimen nähtiin Pitäjänmäentien tuntumassa sorapohjaa pöyhimässä. Siitä eteenpäin taimenia näkyi kudulla lähes päivittäin lokakuun loppuun saakka. Kutu keskittyi etupäässä Pitäjänmäentien tuntumassa oleville kahdelle soraikolle. Niihin kertyi yhteensä 11 kutukertaa, mahdollisesti jopa enemmän, koska myöhemmät tulijat kutivat aiempien kutupesien päälle. Kutupesiä on Talin alueella yhteensä 19. Golfkentän tekokoskessa ja siitä ylävirtaan olevassa kivisillan virtapaikassa on kummassakin vain yksi mahdollinen kutupesä. On epävarmaa, onko niihin kudettu, koska emotaimenista ei saatu näköhavaintoa. Saattaa olla, että näillä alueilla poikastiheydet ovat ensi vuonna alhaisia.

Yhteenvetoa

Mätäjoen Talin alueella varttuu vahva taimenikäluokka vuodelta 2023 ja kohtalainen ikäluokka vuodelta 2024. Naarastaimen tulee keskimäärin neljän vuoden iässä sukukypsäksi. Näyttää siis siltä, että vuonna 2027 kutupareja nähdään Mätäjoella huomattavasti enemmän kuin kahtena seuraavana.

Helsingin kaupunki on vihdoin saanut **Aluehallintovirastolta** luvan rakentaa Mätäjokeen luonnonmukaisen ohitusuoman Strömbergin puiston putouksen viereen sekä purkaa osittain kaksi Pitäjänmäen teollisuusalueella olevaa patoa. Projekti toteutetaan vuonna 2025. Muutokset ovat tervetulleita, sillä myös ylävirtaan on onnistuttu palauttamaan taimenkanta. Vaellusesteiden poistuessa Mätäjoen yläosista merelle lähteneet taimenet pääsevät takaisin Konalaan, Kaarelaan ja Kannelmäkeen jatkamaan uhanalaista sukuaan.

Strömbergin puiston uudistussuunnitelma. Kuvan yläreunassa putouksen ohittava, meanderoiva purouma. Lähde Helsingin kaupunki

Vaikka merivaelluksen tehneiden taimenten suhteellinen osuus on kasvanut, niitä oli tänäkin vuonna kudulla vähemmän kuin poikasmääriin nähden kuuluisi. Laajalahden rauhoittaminen verkkokalastukselta on ollut oikea toimenpide ja on osaltaan auttanut taimenia pääsemään takaisin jokeen kudulle. Rajoituksia tarvitaan kuitenkin lisää. Laajalahden ja Seurasaarenselän välisten salmien edustat sekä Lauttasaaren ympäristön salmet ja niiden edustat pitää saada myös rauhoituksen piiriin, jotta meritaimenkannat Mätäjoella, Monikonpurolla ja Haaganpurolla vahvistuisivat pysyvästi.

Vuosi 2025

Alkukesällä kartoitetaan keväällä kuoriutuvien poikasten määriä. Siten saadaan ensitietoa syksyn kudun onnistumisesta ja mädin kehittymisestä poikasiksi.

Luonnonvarakeskus suorittaa sähkökoekalastuksen alkusyksyllä. Silloin saadaan tarkempaa tietoa siitä, miten kutu on onnistunut ja ensimmäinen kesä kohdellut uutta taimensukupolvea.

Syyskuun viimeisellä viikolla järjestetään talkooiltoja sekä lauantaina avoin talkootapahtuma. Pääpaino on edelleen poikasalueissa sekä kutusoraikkojen toimivuuden varmistamisessa.

Jos Strömbergin puiston putouksen ohittava kalatie ja kahden padon muutokset valmistuvat syksyyn mennessä, voidaan mereltä palanneita taimenia nähdä ensi syksynä kudulla Konalassa ja Kannelmäessä saakka.

Mätäjoesta ja sen rantalehdoista Talin alueella tulee vuonna 2025 luonnonsuojelualue. Se tuo pitkäjänteistä turvaa Mätäjoen uhanalaiselle puroluonnolle ja taimenelle.

Vuonna 2021 syntynyt taimenikäluokka oli siihen astisen historian vahvin, keskimäärin 49 nollikaspoikasta aarilla. Seuraavana vuonna vuoden ikäisiä taimenia oli 21 aarilla. Sekin on korkeampi lukema kuin koskaan aiemmin. Saa nähdä realisoituvatko lukemat korkeina emotaimen- ja kutupesämäärinä lokakuussa 2025. Pidetään sille ainakin peukkuja.

Kiitokset!

Virtavesien hoitoyhdistys ry, Virho on tehnyt taimenten kotiutusistutukset, jotka olivat perusedellytys taimenkannan palauttamiselle Mätäjokeen. Virho on myös auliisti lainannut työkalujaan talkoisiin. Ilman niitä ei tultaisi toimeen.

Teknos Oy on toiminut kunnostuksien tukijana jo yli vuosikymmenen ajan. Teknos rahoitti myös Talin golfkentän vedenottoaltaan padon muutokset 20 metriä pitkäksi koskeksi v 2013.

Helsingin kaupungin puisto-osasto on esimerkillisesti tukenut kunnostustoimintaa sekä Mätäjoella, että muilla Helsingin puroilla.

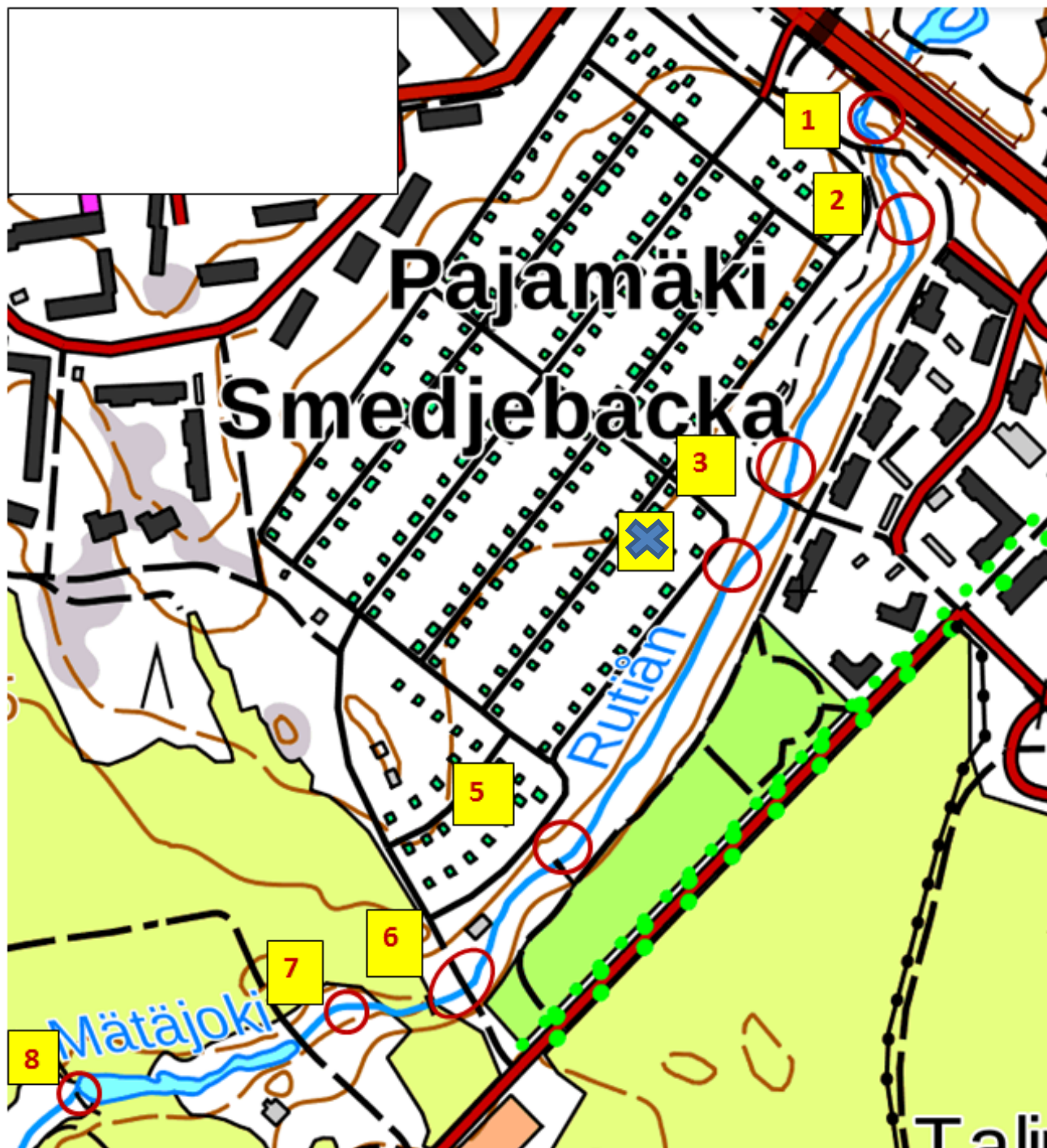
Luontoliiton virtavesiryhmästä on tullut Mätäjokitalkoiden vakio-osallistujia. Ryhmän vetäjä, **Marianne Valkama** on korvaamaton resurssi talkootöiden ohjaamisessa.

Helen Oy, Geologian tutkimuskeskus, Maanmittauslaitos, Suomen Keskusta, Helsingin Golfklubi, Raide-Jokeri projekti, **Pitäjänmäkiseura** sekä muut tahot ovat oma-aloitteisesti osallistuneet talkootapahtumiin ja antaneet työllemme julkisuutta.

Koskien kiveämisestä, uppopuun lisäämisestä ja soraikoista hyötyy koko ympäröivä luonto. Vesikasvit, -sammaleet vesihyönteiset ja äyriäiset löytävät suojaa ja ravintoa monimuotoisesta virtavedestä. Mätäjoella on viime vuosina tehty havaintoja mm. saukoista ja talvehtivista koskikaroista. Onpa erittäin harvinainen kuningaskalastajakin ajoittain näyttäytynyt joella.

Seuraavilla sivuilla on yksityiskohtaisemmat kuvaukset taimenten lisääntymisalueista, kunnostuksista, kudusta ja muista havainnoista.

Taimenten lisääntymisalueet ja havainnot numerojärjestyksessä ylävirrasta alavirtaan.

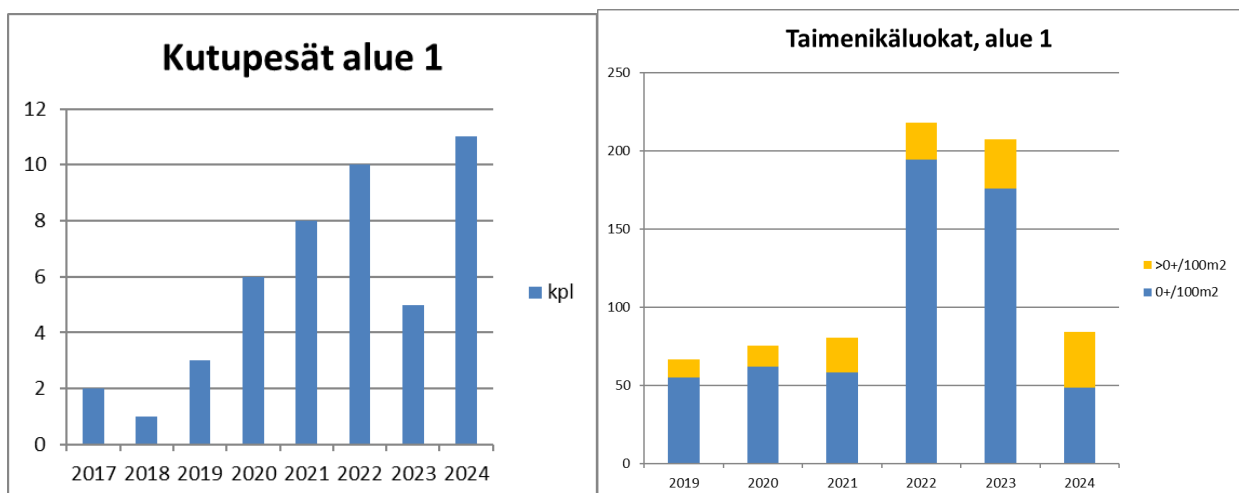
Väliotsikoiden numerointi viittaa edellisen sivun kartan kohteisiin

1. Pitäjämäentien sillan ja Talin puolella olevan kävelysillan välinen alue

Kunnostettu soraikko valmiina vastaanottamaan emotaimenia. Vaalea sora on uutta, tumma vanhempaa

Alue on ollut emotaimenten suosiossa jo pitkään. Talkoissa 2023 perustettiin toinen kutusoraikko aivan Pitäjämäentien sillan viereen. Taimenet ottivat sen heti omakseen. Soraikolla kuti useita taimenia lokakuussa 2024. Vanhempi soraikko sen vieressä on ollut Talin alueen tuottavin jo muutaman vuoden ajan. Lokakuussa 2024 näillä soraikoilla kuti yhteensä yksitoista naarastaimenta.

Kutupesien määrä on vuodesta toiseen kasvanut. Vuonna 2023 tuli notkahdus, joka näkyy myös v 2024 poikastiheydessä. Se on kuitenkin edelleen hyvällä tasolla, 85 kpl aarilla.

2. Lehtoon, kovapohjaiseen virtapaikkaan v. 2015 tehty kutu- ja poikasalue

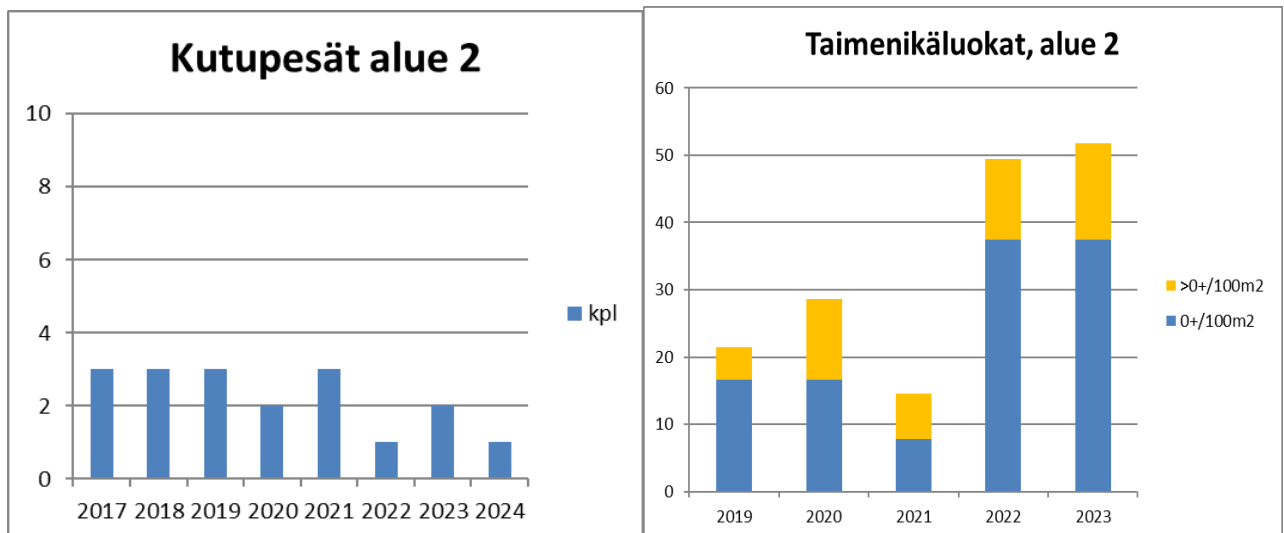
Parinkymmenen metrin päässä ylävirrassa oleva hulevesiputki on jo useana vuotena syöttänyt jokeen runsaasti hiekkaa, jota päätyy myös kutusoran sekaan. Soraikon tuntumassa on myös

ollut liian vähän suojapaikkoja kalanpoikasille. Hiekoittuvan soran ja vajavaisten suojapaikkojen takia alue tuotti pitkään heikosti poikasiasia. Syksyllä 2022 virtaan lisättiin 15 tonnia seulanpääkiviä sekä uppopuuta luomaan taimenten pienpoikasille sekä muille vesielioille suojaisaa elinpiiriä. Kivikoita laajennettiin vuosina 2023 ja 2024. Muutosten ansiosta taimentiheys on noussut kohtalaiselle tasolle, noin viiteenkymmeneen aarilla.

Vuonna 2022 poikasaluetta kivettiin ja lisättiin uppopuuta. Työtä jatkettiin v2023 ja 2024

Kutusoraikko on vuosien saatossa hiekoittumisen lisäksi pienentynyt taimenten siirtäessä soraa koskeen. Saattaa olla, että sen kunnossapidosta luovutaan, koska ylävirrassa, alueella n:o 1 on kaksi hyvin toimivaa kutupaikkaa, joista riittää poikasiasia myös lehdon poikasalueille.

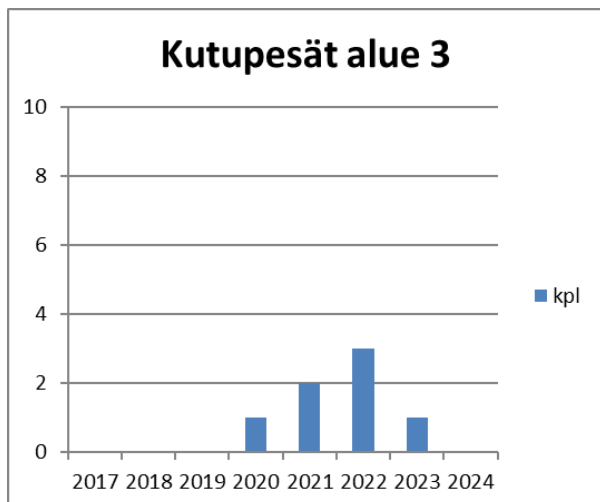

V 2024 löytyi vain yksi varma kutupesä. Kosken kiveämisen ansiosta taimenten poikastiheys on saatu kohtuulliselle tasolle. Ajan puutteen vuoksi paikkaa ei koekalastettu v 2024.

3. Kävelysillan tuntumaan vuonna 2017 tehty lisääntymisalue

Ensimmäisiä kutijoita saatiin odottaa peräti kolme vuotta. Vuonna 2020 ilmestyi ensimmäinen kutupesä. Syksyllä 2021 kutupesä löytyi kaksi ja v 2022 kolme. Sen jälkeen kutupesien määrä on taas pienentynyt. Vuonna 2024 paikkaan ei kudettu. Virtaan tarvittaisiin lisää soraa, jotta se taas kelpaisi emokaloille. Poikaskivikkoo pitäisi myös kasvattaa, jotta mahdollisimman moni alueella syntyvä taimennollikas selviäisi kriittisistä kahdesta ensimmäisestä elinvuodesta.

Kolmen nousuvuoden jälkeen kutupesien määrä on laskenut. Syksyllä 2024 paikkaan ei kudettu.

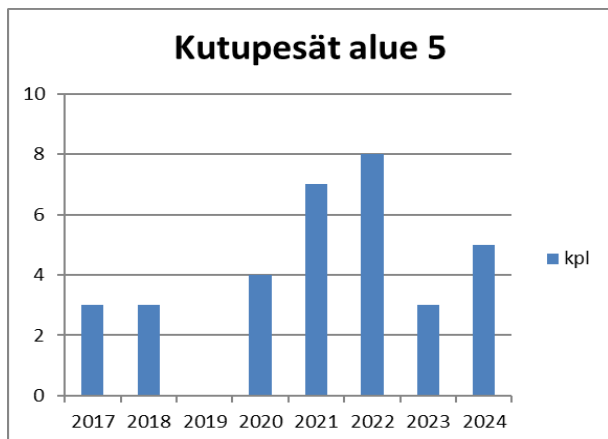
5. Kävelysillan yläpuolelle, puiden varjoon tehty soraikko

Paikka on ollut taimenten suosiossa vuodesta 2014 alkaen ja syystä, sillä lähellä alavirrassa on Saunakoski sekä sen laajat, kivikkoiset ja matalat poikasalueet. Kutusoraikkoa on säännöllisesti huollettu, niin myös tänä vuonna. Vanha sora puhdistettiin hiekasta ja uutta soraa lisättiin koskeen valuneen tilalle. Loka-marraskuussa siellä kutui vähintään viisi taimenparia.

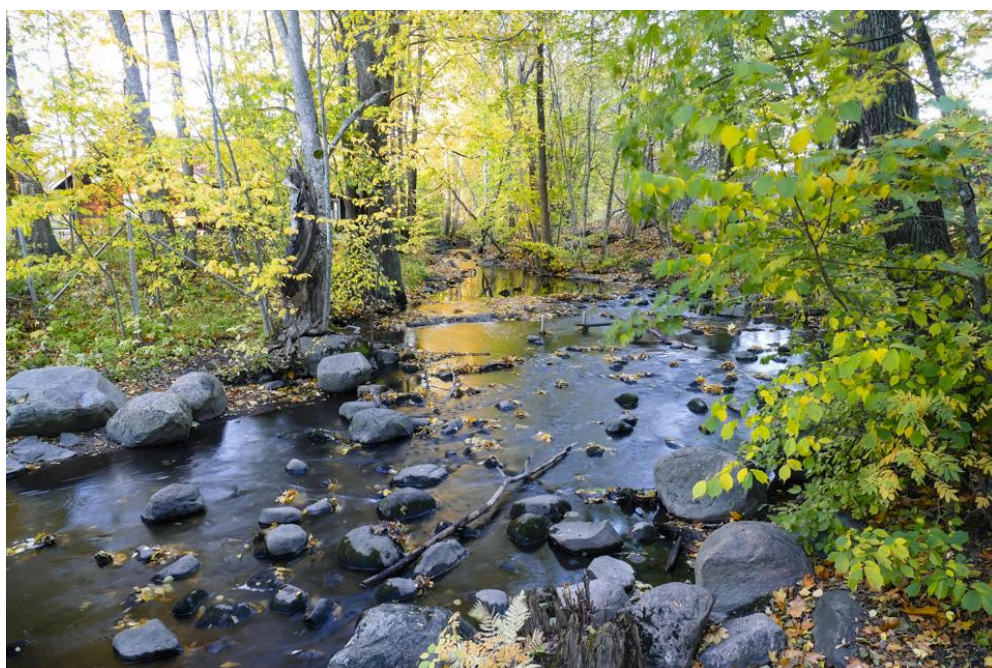
Maanmittauslaitoksen väkeä kutusoraikkoa huoltamassa. Vanha sora puhdistettiin ja uutta soraa lisättiin koskeen valuneen tilalle

Vuonna 2019 alue ei soran vähyyden vuoksi kelvannut taimenille. Soran lisääminen korjasi tilanteen. Vuonna 2024 pohjasoraan kuti viisi naarastaimenta. Alueella ei ole tehty sähkökoekalastuksia

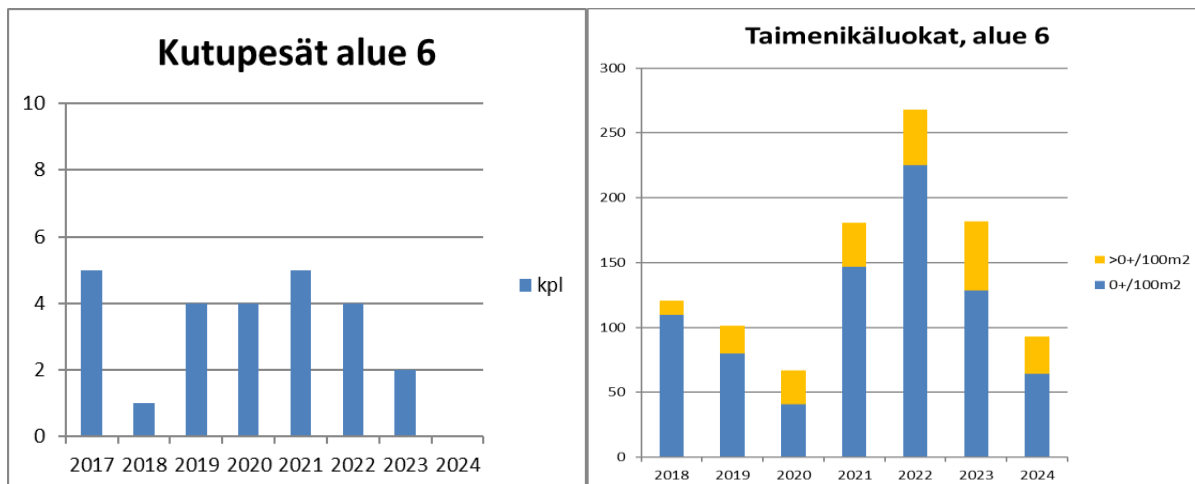
6. Saunakoski

Saunakoski pukeutuu ruskaan

Saunakoski on Mätäjoen paras poikastuotantoalue. Syksyn 2022 sähkökoekalastuksessa koskesta saatiin kaikkien aikojen korkein poikastiheys, peräti 268 aarilla. Taimenia oli siis lähes kolme neliometrillä. Erinomainen tulos saatiin myös vuosina 2021 ja 2023. Vuonna 2024 taimentiheys oli huomattavasti alempi, kuin kolmena edellisenä vuotena. Tulos on kuitenkin edelleen hyvä, 93 yksilöä aarilla. Hyvän tiheyden alarajana voitaneen pitää 80 aarilla, joka on Tukholman läänin asettama tavoite sikäläisille taimenvesistöille. Suomesta ei taida löytyä vastaavaa tavoitearvoa.

Saunakosken soraikoilla ei valitettavasti kudettu vuonna 2024. Sorat ovat tulvien seurauksena huuhtoutuneet kosken alaosaan, kävelysiltojen väliselle alueelle. Virtausolot eivät siellä ole kudulle otolliset. Jatkossa pitää arvioida kannattaako kosken kutupaikkoja uudelleen kunnostaa. Alueen 5 kutusoraikossa syntyvät poikaset päätyvät joka tapauksessa Saunakoskeen kasvamaan.

Saunakoskessa ei kudettu syksyllä 2024. Taimentiheys on laskenut edellisistä erinomaisista vuosista, mutta on edelleen hyvällä tasolla.

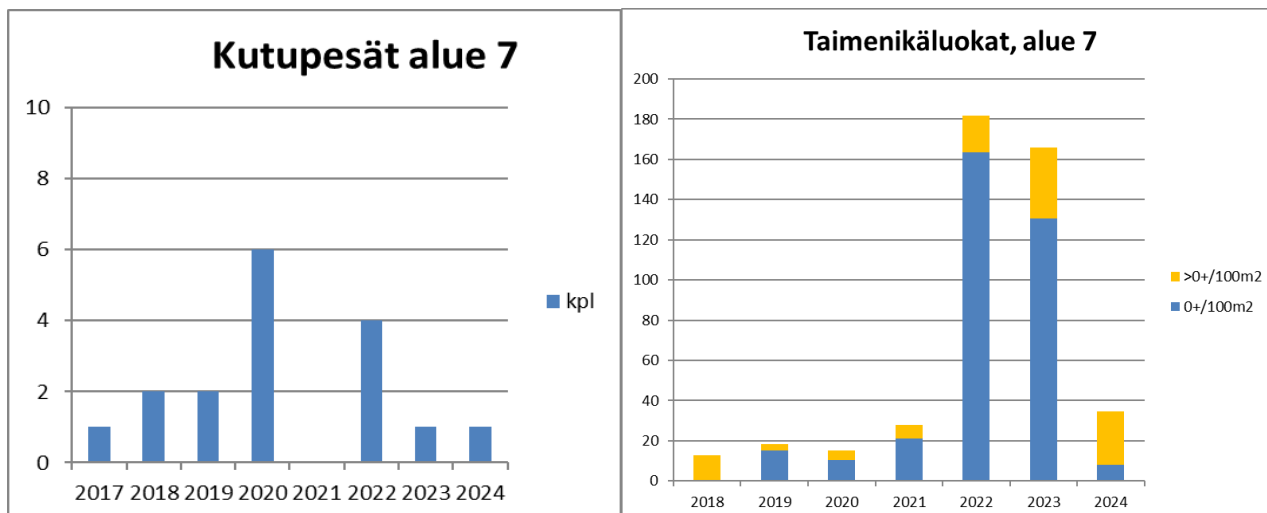
7. Virtapaikan niskalle syksyllä v. 2011 tehty ”kivisillan” soraikko

Täydennyskivetty kivisillan virtapaikka on erinomainen taimenten poikasalue

Soraikkoa laajennettiin v. 2021, jonka jälkeen se ei yllättäen kelvannut kutupaikkaa hakeville taimenille. Kutualuetta kavennettiin vuonna 2022, jolloin virtaus sen yli hiukan kiihtyi. Soraikkoon kuti samana syksynä neljä taimenparia. Syksyllä 2023 tuli taas takapakkia, soraikkoon kuti vain yksi taimenpari ja sekin vasta marraskuun puolivälin jälkeen. Taimenen poikasikäluokkia sen sijaan löytyi erinomaisesti, yhteensä 166 aarilla. Vuonna 2024 taimentiheys laski alle neljään kymmeneen, nollikastiheys alle kymmeneen. Työtä toimivan kutusoraikon aikaan saamiseksi pitää jatkaa. Muuten erinomainen poikasalue jää vajaakäytölle.

Vuosi 2021 ja tiheiden kivikoiden lisääminen olivat positiivinen käännekohta taimenten pienpoikasille.

8. Vuonna 2013 Teknos Oy:n rahoittamana tehty 20 metriä pitkä tekokoski

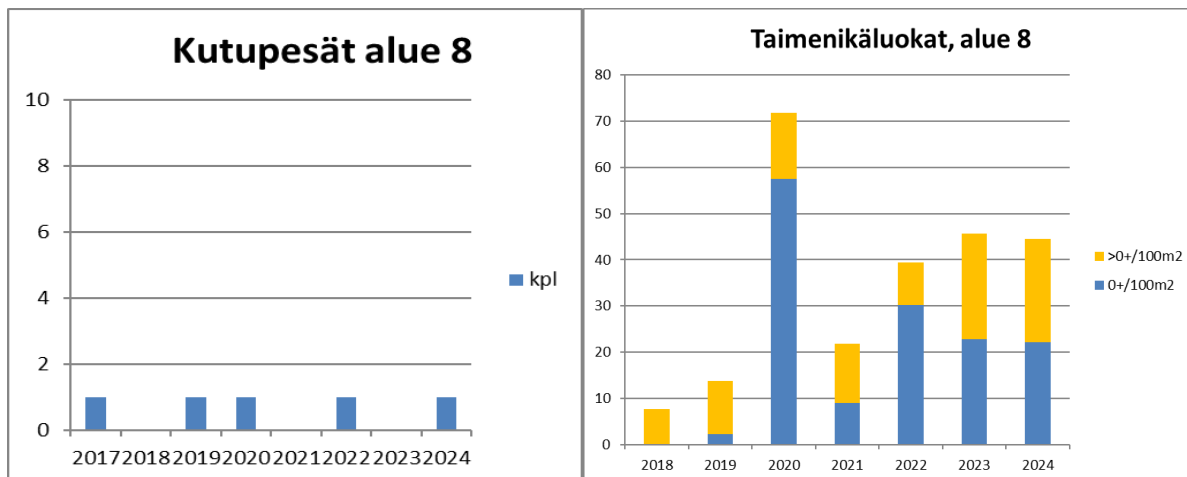
Tekokoskesta ovat puuttuneet toimivat kutusoraikot ja matalat kivikot, joista taimenten pienpoikaset löytävät sekä suojaa vihollisilta, että riittävästi ravintoa ensimmäisinä kahtena elinvuotena. Koskeen alettiin lisätä seulanpääkiviä vuonna 2020. Työ jatkui vuosina 2021, 2022 ja 2023, jolloin koko kosken kiveys saatiin valmiiksi. Nykyään koko koskialue on taimenten poikasille soveliaista, vaihtelevan syvyyistä kivikkoa.

Kosken niska on soraistettu rakennusvaiheessa vuonna 2013 ja 2020 hiukan karkeammalla soralla. Kumpikaan sora ei pysynyt edes seuraavaan kevääseen paikoillaan. Tulvavirtaus osuu matalan sillan alapalkkeihin, josta aiheutuu niin voimakkaita pyörteitä, että nyrkin kokoisetkin kivet tempautuvat virran vietäviksi. Syystalkoissa 2023 raivattiin kosken ylimpien kynnysten alapuolelle tilaa siirtämällä muutama tonni kiviä alavirtaan. Tilalle levitettiin soraa taimenten kutupaikaksi. Uusi kutupaikka ei ole vielä kelvannut kaloille. Kutupesiä on löydetty vain yläpuolisesta kapeasta kynnyksestä.

V 2023 perustettu soraikko ei ole vielä kelvannut kutupaikkaa hakeville taimenille.

Toimivien ja paikoillaan pysyvien kutupaikkojen rakentaminen tekokoskeen on osoittautunut haastavaksi. Kiveämisen tuloksena koski on kuitenkin viime vuosina vetänyt puoleensa taimenten poikasikäluokkia.

Tämä on pitkän raportin viimeinen sivu.

Kiitos kun jaksoit lukea!

Heräsikö kysymyksiä? Ota yhteyttä!

pekka.lindblad(at)kolumbus.fi

050 556 7214

Talkootyö Mätäjoen ja uhanalaisen taimenen hyväksi jatkuu.

Lämmin kiitos tukijoille ja kaikille työhön osallistuneille!

